

Feeding Babies 4: Shabbat

Rabbanit Leah Sarna | Drisha Institute for Jewish Education | 20 Kislev 5783

I. Women Expressing Milk on Shabbat

Tosefta Shabbat 9:20-21

A child may not suckle from a kosher animal on Yom Tov and also certainly not on Shabbat. Abba Shaul said: We were accustomed to suckle from a kosher animal on a Festival. A woman may not lighten her breasts and express milk into a cup or a bowl and feed it to her son. One may not suckle on a gentile woman or a non kosher animal. If it is a matter of danger, nothing stands in the way of protecting a life.

Yevamot 114a:8-12

Come and hear: A child may regularly suckle from a gentile woman; and a child may suckle from a non-kosher animal. And in both cases one need not be concerned that he might be considered one who suckles from a detestable creature. But one may not feed a child unslaughtered animal carcasses, or animals with wounds that will cause the animals to die within twelve months [tereifot], or repugnant creatures, or creeping animals. A child may suckle from all these, including the non-kosher creatures, even on Shabbat, but in the case of an adult, it is prohibited for him to suckle on Shabbat even from a kosher animal. Abba Shaul says: We were accustomed to suckle from a kosher animal on a Festival, rather than milk it by hand, in the usual way. In any event, this tanna teaches that one need not be concerned that he might be considered one who suckles from a detestable creature, which indicates that a child may be left to eat forbidden food. The Gemara rejects this: There, permission is granted due to a danger, because a child must eat. The Gemara asks: If so, it should also be permitted for an adult, as saving a human life supersedes these prohibitions. The Gemara answers: An adult requires consultation, i.e., doctors or other experts must examine him and establish that he is dangerously ill. The Gemara retorts: A minor should also require consultation as to whether he is in danger. Rav Huna, son of Rav Yehoshua, said: There is no need for a special

תוספתא שבת (ליברמן) ט':כ"א-כ"ב

אין יונקין מבהמה טהורה ביום טוב, ואין צריך לומר בשבת. אבא שאול אומר יונקין היינו מבהמה טהורה ביום טוב. לא תקל אשה מדדיה ותחלוב לתוך הכוס או לתוך הקערה ותניק את בנה. אין יונקין לא מן הנכרית ולא מבהמה טמאה. ואם היה דבר של סכנה, אין כל דבר עומד בפני פקוח נפש.

יבמות קי"ד א'ח'-י"ב

תא שמע: יונק תינוק והולך מגויה ומבהמה טמאה, ואין חוששין ביונק שקץ. ולא יאכילנו נבלות וטרפות שקצים ורמשים. ומכילין יונק מהם ואפילו בשבת. ובגדול אסור. אבא שאול אומר: נוהגין היינו שיונקים מבהמה טהורה ביום טוב.

קתני מיהא אין חוששין ביונק שקץ!
התם משום סכנה.
אי הכי — גדול נמי!
גדול בעי אומדנא.
קטן נמי ליבעי אומדנא!
אמר רב הונא בריה דרב יהושע:
סתם תינוק מסוכן אצל קלב.

consultation, as in an **unspecified** case **a child is in danger with regard to milk**. It can be assumed that a child needs milk, and if he does not get it, he will be in danger. The Gemara analyzes the last opinion in the above *baraita*. **Abba Shaul says: We were accustomed to suckle from a kosher animal on a Festival**. The Gemara inquires: **What are the circumstances? If there is imminent danger** to a person, **even on Shabbat** it should **also** be permitted. **And if there is no danger, even on a Festival** it should be **prohibited**. The Gemara answers: **No**, it is **necessary** in a case **where there is suffering**, i.e., they suffer from thirst but no danger is involved. The Gemara explains: **And Abba Shaul holds** that sucking directly from an animal **is** considered the prohibited labor of **extracting** performed **in an unusual manner**. It is prohibited to remove food from a source that is not fit for consumption. However, in this case he does not do so in the usual way of milking, but by sucking, and therefore it is prohibited by rabbinic law. Consequently, on **Shabbat**, **when** it is a **prohibition** punishable by **stoning**, **the Sages issued a decree** in this case, even if the milking is done in an unusual manner. Conversely, with regard to a **Festival**, **when** labor is a **negative prohibition** that is not punishable by stoning, **the Sages did not issue a decree** in a situation that involves suffering. In any case, this source offers no proof with respect to how to treat a child who transgresses.

אבא שאול אומר: נוהגין היינו
 שיונקים מבהמה טהורה ביום טוב.
 היכי דמי? אי דאיכא סכנה — אפילו
 בשבת נמי, ואי דליכא סכנה — אפילו
 ביום טוב אסור!

לא צריכא דאיכא צערא.
 וקסבר מפרק פלאחר יד הוא. שבת
 דאיסור סקילה — גזרו רבנן, יום טוב
 דאיסור לאו — לא גזרו ביה רבנן.

רש"י על יבמות קי"ד א:

סכנה - שאם לא יינק ימות בצמא:
 חולב בידיו חייב משום מפרק דבר מגידולו והיונק הוא מפרק ע"י שינוי והיינו כלאחר יד:
 שבת דאיסור סקילה - יש במפרק בידיו גזרו רבנן ביונק ואע"ג דמשנה הוא ואינה מלאכה מן התורה אבל י"ט דכי עביד
 בידים ליכא אלא איסור לאו לא גזרו רבנן ביונק:

בית יוסף או"ח שכח

כתוב בשבלי הלקט תוספתא לא תקלח אשה חלב מדדיה לתוך הכוס או לתוך הקדירה ותניק את בנה כתב ה"ר בנימין
 מה שנוהגות שמקלחות מהחלב כדי שיאחזו הדד וינק מותר

בית יוסף או"ח של

וכתב המרדכי בפ' המוציא יין בשם ר"נ גאון שלמד מהתוספתא שאסור לאשה לחלוב מדדיה ביד בשבת להקל דלא
 שרי אלא ביניקת התינוק בלבד מיהו י"מ דוקא בכלי אסור דהוי מפרק והוי תולדה דדש אבל בקרקע מותר לחלוב

שולחן ערוך או"ח שכח לד-לה

לא תקל אשה קלב מדדיה לתוף הכוס או לתוף הקנדרה, ותיניק את בנה. מתר לאשה לקלח מהקלב כדי שיאחז התינוק הדד ויניק.

Shabbat 135a:5

שבת קל"ה א:ה'

And the Sages taught: **A child** born after **eight** months is **like a stone** with regard to the *halakhot* of set-aside [*muktze*], **and it is prohibited to move him. However, his mother may bend over the child and nurse him due to the danger** that failure to nurse will cause her to fall ill.

בן שמונה — הרי הוא כאבן, ואסור לטלטלו. אבל אמו שוחה ומניקתו מפני הסכנה.

רש"י על שבת קל"ה א:ה' א'

מפני הסכנה - מפני שחלב הרבה בדדיה ומביאה לידי חולי:

תוספות על שבת קל"ה א:ה' א'

בן שמנה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו - נראה לר"י דעכשיו מותר לטלטל כל תינוקות שאין אנו בקיאים וכולם כמו ספק בן ח' ספק בן ט'

תוספות על שבת קל"ה א:ה' ב'

מפני הסכנה - סכנת חלב כשיש הרבה בדדין ולא חיישינן שמא תטלטל אותו ולא ידע רשב"א מאי איריא מפני הסכנה דאפילו לא יהא אלא צערא בעלמא מותר אפילו היא לחלוב עצמה ולהוציא חלב שבדדין אע"פ שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה דחמיר איסורא טפי מאיסור טלטול נראה דשרי מידי דהוה אמפיס מורסא דשרינן משום צערא:

Shabbat 107a:3

שבת ק"ז א:ג'

With regard to this issue **Shmuel said: With regard to all exempt rulings in the *halakhot* of Shabbat, although one who performs the action is exempt by Torah law, his action is prohibited by rabbinic law, with the exception of these three for which he is exempt and it is permitted to perform the action.**

One is this case of the deer. **And from what** source do we conclude that one is **exempt and it is permitted?** **From** the fact that it **was taught in the latter clause** of the mishna: **To what is this** second person's action **similar?** **To one who locks his house to secure it and it turns out a deer** that was trapped before Shabbat **is also secured inside.**

And another example where he is exempt and it is permitted is: **One who drains an abscess** containing pus **on Shabbat, if he did so to create a permanent opening in it, he is liable.** However, **if he did so to drain fluid from it, he is exempt.**

אמר שמואל: כל פטורי דשבת פטור אבל אסור, לבר מהני תלת דפטור ומותר: חדא הא, וממאי דפטור ומותר? — דקתני סיפא למה זה דומה — לנועל את ביתו לשומר, ונמצא צבי שמור בתוכו. ואידך: המפיס מורסא בשבת, אם לעשות לה פה — חייב, אם להוציא ממנה לתה — פטור. וממאי דפטור ומותר? דתנן: מחט של יד — ליטול בה את הקוץ.

And from what source do we conclude that one is exempt and it is permitted? As we learned in a mishna: A hand needle used for sewing clothes may be moved on Shabbat to remove a thorn. Apparently, removing a thorn on Shabbat is permitted *ab initio* to the extent that one is even permitted to move a needle for that purpose.

Shulchan Arukh, Orach Chayim 330:8

8. If the infant was born after an eight-month pregnancy or after a pregnancy which may be either seven or eight months and he does not have grown hair or nails, it is forbidden to carry him. His mother leans over him and breastfeeds him because the milk pains her. She can also use her hand to release the milk that pains her.

שולחן ערוך, אורח חיים ש"ל:ח'

נולד לח' או ספק בן ז' בן ח' שלא גמרו שעריו וצפרניו אסור לטלטלו אבל אמו שוחה עליו ומניקתו מפני צער החלב שמצערה וכן היא בעצמה יכולה להוצי' בידה החלב המצער אותה:

משנה ברורה ש"ל:ל"ב

(לב) להוציא בידה - על הארץ דאין זה כדרך מפרק כיון שהולך לאיבוד ועוד דהוי מלאכה שאצ"ל דפטור ומשום צערא ל"ג כמו מפיס מורסא:

II. Cows (Sorry)

Pesachim 112a:12

The Gemara continues to cite similar advice dispensed by Rabbi Akiva. **Rabbi Akiva commanded Rabbi Shimon ben Yoḥai to do five matters when Rabbi Akiva was imprisoned.** Beforehand, Rabbi Shimon **said to him: Rabbi, teach me Torah.** Rabbi Akiva **said to him: I will not teach you,** as it is dangerous to do so at the present time. Rabbi Shimon **said to him** in jest: **If you will not teach me, I will tell Yoḥai my father, and he will turn you over to the government.** In other words, I have no means of persuading you; you are already in prison. Rabbi Akiva **said: My son,** know that **more than the calf wishes to suck, the cow wants to suckle,** but I am afraid of the danger. Rabbi Shimon **said to him: And who is in danger? Isn't the calf in danger,** as you are in jail and I am the one at risk?

פסחים קי"ב א:י"ב

תמישה דברים צוה רבי עקיבא את רבי שמעון בן יוחי פשהיה קבוש בבית האסורין. אמר לו: רבי, למדני תורה, אמר: איני למדך. אמר לו: אם אין אתה למדני אני אומר ליוחי אבא ומוסרך למלכות. אמר לו: בני, יותר ממה שנהגל רוצה לינק פרה רוצה להניק. אמר לו: ומי בסכנה? והלא עגל בסכנה.

Jerusalem Talmud Shabbat 7:2:54

“One who sweeps, who sprinkles, who makes cheese, who makes butter, who milks, and who takes down honeycombs, is liable for a purification sacrifice according to Rabbi Eliezer. But the Sages say, it is because of Sabbath rest.” Rabbi Yose ben Rabbi Abun said, they do not disagree. He who sweeps, who sprinkles, is liable because of threshing. He who makes cheese, who makes butter, is liable because of kneading. He who milks, and who takes down honeycombs, is liable because of harvesting. He who squeezes budding olives is liable because of harvesting. Who needs this? Rabbi Eliezer.

Shabbat 95a:2-4

The Sages taught in a *baraita*: **One who milks** an animal, **and one who sets milk** to curdle, **and one who makes cheese**, in the measure of a **dried fig-bulk**, **and one who sweeps** the house, **and one who sprinkles** water on the floor, **and one who removes honeycombs**, if he did so **unwittingly on Shabbat**, he is **liable** to bring a **sin-offering**. If he did so **intentionally on a Festival**, he receives **forty lashes**; this is **the statement of Rabbi Eliezer**. **And the Rabbis say: Both this, on Shabbat and that, on a Festival, these actions are only prohibited due to a rabbinic decree, not by Torah law.** Therefore, one is neither liable to bring a sin-offering nor to receive lashes for performing those actions. The Gemara relates: **Rav Nahman bar Gurya happened** to come to **Neharde'a**. The students **asked him: For what prohibited labor is one who milks liable?** He **said to them: For milking.** **For what prohibited labor is one who sets milk to curdle liable?** He **said to them: For setting milk to curdle.** **For what is a person who makes cheese liable?** He **said to them: For making cheese.** They **said to him: Your teacher was a reed cutter in a swamp** who did not know how to explain the mishna to his students. **He came and asked** those questions **in the study hall.** **They said to him: One who milks is liable for performing the prohibited labor of extracting, which is a subcategory of threshing, on Shabbat.** This is because when one extracts milk from a cow it is similar to the act of threshing, where one removes the desired content from its covering. **One who sets milk is liable for the prohibited labor of selecting** because part of the milk is separated and made into congealed milk. And **one who makes cheese is liable for building** because the cheese within the milk assumes a solid

תלמוד ירושלמי שבת ז'ב'ג"ד

המכבד. המרביץ. המגבן. המחבץ. החולב והרודה חלות דבש. חייב תטאת. דברי רבי אליעזר. וחקמים אומרים. משום שבות. אמר רבי יוסי בירבי בון. ולא פליגין. המכבד המרביץ חייב משום דש. המגבן והמחבץ חייב משום לש. החולב והרודה חלות דבש חייב משום קוצר. הסוחט זיתים מאביהן חייב משום קוצר. למי נצרכה. לרבי אליעזר.

שבת צ"ה א'ב'ד'

תנו רבנן: החולב והמחבץ והמגבן — פגרוגרת. המכבד, והמרביץ, והרודה חלות דבש, שגג בשפת — חייב תטאת, היזיד ביום טוב — לוקה ארבעים, דברי רבי אליעזר. וחקמים אומרים: אחד זה ואחד זה אינו אלא משום שבות.

רב נתמן בר גוריא איקלע לנהרדעא. בעו מיניה: חולב, משום מאי מיחייב? אמר להו: משום חולב. מחבץ, משום מאי מיחייב? אמר להו: משום מחבץ. מגבן, משום מאי חייב? אמר להו: משום מגבן. אמרו ליה: רבך קטיל קני באגמא הנה.

אתא שאיל בי מדרשא. אמרו ליה: חולב חייב — משום מפרק. מחבץ חייב — משום בורר, מגבן חייב — משום בונה. המכבד, המרביץ, והרודה חלות דבש, שגג בשפת — חייב תטאת, היזיד ביום טוב — לוקה ארבעים, דברי רבי אליעזר.

form, which is similar to the process of building. The *baraita* cited above taught: With regard to **one who sweeps** the house, and **one who sprinkles** water on the floor, and **one who removes honeycombs**, if he did so **unwittingly on Shabbat**, he is **liable** to bring a **sin-offering**. If he did so **intentionally on a Festival**, he receives **forty** lashes; this is **the statement of Rabbi Eliezer**.

רש"י על שבת צ"ה א:ג'ב'

מפרק - כמו מפרק משאוי שפורק אוכל ממקום שנתכסה בו והוי תולדת דש ואית דאמרי תולדה דקוצר ולא היא דלאו מחובר הוא אלא פקיד ועקיר וקאי בעטיני הדד כתבואה בקשיה ולשון מפרק נמי לא שייך למימר אלא לשון תולש:

Shabbat 75a:5

We learned in the mishna, among those liable for performing primary categories of labor: **One who traps a deer** or any other living creature. **The Sages taught** in a *Tosefta*: **One who traps a *hilazon* and breaks its shell** to remove its blood for the dye is **liable to bring only one** sin-offering. He is not liable for breaking the shell. **Rabbi Yehuda says: He is liable to bring two**, for performing the prohibited labors of trapping and for threshing, as **Rabbi Yehuda would say: The breaking of a *hilazon* is included** in the primary category of **threshing**, as its objective is to extract the matter that he desires from the shell that he does not. The Rabbis **said to him: Breaking the shell is not included** in the primary category of **threshing**. **Rava said: What is the rationale for the opinion of the Rabbis? They hold: Threshing applies only to produce that grows from the ground.** One who extracts other materials from their covering is exempt. The Gemara asks: Even if extracting blood is not considered threshing, **let him be liable for taking a life as well**. **Rabbi Yohanan said:** This is referring to a case **where he broke its shell after it was dead**.

שבת ע"ה א:ה'

הצד צבי וכו'. תנו רבנן: הצד חלזון והפוצעו — אינו חייב אלא אחת. רבי יהודה אומר חייב שתיים. שקה רבי יהודה אומר: פציעה בכלל דישה. אמרו לו: אין פציעה בכלל דישה. אמר רבא: מאי טעמא דרבנן — קסברי אין דישה אלא לגדולי קרקע. וליחייב נמי משום נטילת נשמה! אמר רבי יוחנן: שפצעו מת.

Yevamot 114a:8-12

Abba Shaul says: We were accustomed to suckle from a kosher animal on a Festival, rather than milk it by hand, in the usual way.

יבמות קי"ד א:ח'י"ב

אבא שאול אומר: נוהגין היינו שיונקים מבהמה טהורה ביום טוב.

Ketubot 60a:11

On the same topic **it is taught** in a *baraita*: **Rabbi Marinos**

כתובות ס' א:י"א

תנא, רבי מרינוס אומר: גונת —

יונק חלב בשבת.

says: **One who is coughing** due to an illness that requires milk but did not have milk available **may suck milk** directly from an animal's udders **on Shabbat**, although milking is a prohibited labor on Shabbat. **What is the reason? Sucking** the milk in this way constitutes an act of **extracting in an unusual manner**. Although milking is an example of the labor of extracting, a subcategory of the primary category of threshing, it is prohibited by Torah law only when the labor is performed in its typical manner. One who nurses from an animal is extracting the milk in an unusual manner. Such labor is prohibited by rabbinic law, **but in a situation involving pain**, like one who is coughing, **the Sages did not issue a decree. Rabbi Yosef said: The halakha is in accordance with the opinion of Rabbi Marinos.**

מאי טעמא: יונק מפרק פלאחר יד, ובמקום צערא לא גזרו רבנן.

אמר רב יוסף: הלכה כרבי מרינוס.

רש"י על כתובות ס' א"י"א:ד'

כלאחר יד - שאין דרך בני אדם לינק אלא לחלוב ביד:
ובמקום צערא - שמצטער מכאבו:

תוספות על כתובות ס' א"י"א:א'

גונח יונק חלב בשבת כו' - לאו בשיש בו סכנה איירי דא"כ מאי איריא משום דהוי מפרק כלאחר יד אפי' הוי מלאכה דאורייתא שרי במקום סכנה וקשה לר"ת מהא דאמר בפרק חרש (יבמות קיד.) אבא שאול אומר יונקים היינו מבהמה טהורה בי"ט ופריך אי דאיכא סכנה אפילו בשבת נמי ואי דליכא סכנה כו' ומשני לא צריכא דאיכא צערא ומפרק כלאחר יד הוא שבת דאיסור סקילה גזרו רבנן י"ט דאיסור לאו לא גזרו רבנן ותירץ דהתם מיירי בצער של רעב והכא בצער של חולי שהוא קרוב לסכנה ובשבת לא גזרו וקשה לר"י הא דפריך התם אי דאיכא סכנה אפילו בשבת נמי הוי ליה לאקשוויי אפי' אי ליכא סכנה אי דחולה הוא אפילו בשבת נמי על כן נראה דברייתא דהתם פליגא אהך דהכא וכן משמע מדקאמר הכא הלכה כרבי מרינוס מכלל דפליגי עליה:

שולחן ערוך, אורח חיים שכ"ה:ל"ג

גונח מותר לינק חלב מבהמה דבמקום צערא לא גזרו רבנן וי"א שאם אין לו אלא צער של רעב אסור לינק מבהמה בשבת:

רשב"א על שבת צ"ה א:ג'

חולב חייב משום מפרק. ואיכא למידק דהא אמרינן בפרק כלל גדול (לעיל שבת עג, ב. עה, א) דאין דישה ואין עמור אלא בגדולי קרקע. ופירש ר"ת ז"ל בספר הישר בכתובות בפרק אעפ"י (כתובות ס, א) דתרי גווני מפרק נינהו, מפרק בגדולי קרקע הוי תולדה דדש, ומפרק דלאו גדולי קרקע כגון הכא הוי תולדה דממחק, שממחק הדד ומפרק ממנה החלב. אבל רש"י ז"ל פירש שהוא תולדת דש. ולדידיה תקשי לן הא דהא אין דישה אלא בגדולי קרקע. גם לפירושו של ר"ת ז"ל קשה מדאמרינן בפרק חבית (לקמן שבת קמד, ב) חולב אדם לתוך הקדרה אבל לא לתוך הקערה, ואם איתא דחולב חייב משום ממחק, אפילו כשחולב נמי לתוך הקדרה ליחייב דהא ממחק הדד, דלענין ממחק מה לי לתוך הקדרה מה לי לתוך הקערה. אבל לפרש"י ז"ל ניחא דכל שהוא מפרק בתוך הקדרה הוי ליה כאוכל הבא לתוך אוכל ואינו כדישה, אלא שאף לדברי רש"י נמי קשיא אידך, דאין דישה אלא בגדולי קרקע. ויש לומר דר"א לית ליה הכין, ולא קיימא לן כותיה, ולפי זה חולב אינו אסור דבר תורה. ואי קשיא לך דהא אמרינן בכתובות (ס, א) פרק אע"פ, גונח יונק חלב כדרכו ואינו חושש, מאי טעמא מפרק כלאחר יד, ובמקום צער לא גזרינן ביה רבנן, דאלמא חולב ביד הוי ליה מפרק גמור ואסור ד"ת. ויש לומר דלדבריו דר"א קאמר, ולומר דאפילו לר"א

דמחייב אי יונק בפיו שרי דמפרק כלאחר יד הוה, ולעולם לא סבירא לן כותיה וכן כתב רב האי גאון ז"ל, אבל ר"ח גאון ז"ל כתב דחולב מפרק גמור הוא וחייב, מההיא דמס' כתובות (שם) ואיתא נמי ביבמות (קיד, א). ולדבריו בהמה נמי גדולי קרקע מיקרי, וכדאמרינן בעלמא (עירובין כז, ב) גבי מעשר שני מה הפרט מפורש פרי וגדולי קרקע והתם בקר וצאן כתיב (דברים יד, כו).

Mishneh Torah, Sabbath 8:7

A person who threshes [an amount of grain the size of] a dried fig is liable. [The forbidden labor of] threshing applies only with regard to the earth's produce.

Extracting produce from its shell is a derivative of threshing; [a person who performs this activity] is liable. The same applies in all similar situations. Similarly, a person who milks an animal is liable for extracting food.

...One is not liable unless one extracts a quantity of blood or milk equivalent to the size of a dried fig.

משנה תורה, הלכות שבת ח'ז'

הדש כגרוגרת חייב ואין דישה אלא בגדולי קרקע. והמפרק הרי היא תולדת הדש וחייב וכן כל פיוצא בזה. החולב את הבהמה חייב משום מפרק ... ואינו חייב עד שיהיה בדם או בתלב שהוציא כגרוגרת:

חידושי רמב"ן על שבת צ"ה א:א'

חולב חייב משום מפרק. אי קשיא, והא אמרינן בפ' כלל גדול (שבת ע"ה ע"א) אין דישה אלא בגדולי קרקע, ומפרק תולדה דדש הוא. וי"ל דישה בעצמו של פרי ליתא אלא בגדולי קרקע, אבל להוציא ממנו פירות מכונסים וטמונים בתוך תיק שלהם, כגון חולב, דומיא דדישת ג"ק הוא. ואפשר דבכלל ג"ק - בהמה, שמצינו שנקראת ג"ק בקצת מקומות כדאמרי' מה הפרט מפורש פרי מפרי וגדולי קרקע אף כל פרי מפרי וגדולי קרקע והיינו בקר וצאן. א"נ ר"א הוא דסבר הכי אבל רבנן דפטרי קסברי אין דישה אלא בגדולי קרקע ורבנן אכולהו פליגי דאי לא ל"ל למיתניי הכא ומחלוקת הוא בין הראשונים ור"ח סייע דברי האומר דחולב ומחבץ דברי הבל הוא מדאמרי' בכתובות וביבמו' יונק מפרק כלאחר יד הוא הא חולב ממש מפרק גמור הוא, ועוד אכתוב לפנינו בזה (קמד:) בס"ד:

שו"ת שבט הלוי חלק ז סימן צט

דבזה"ז דרגיל מאד דאשה מקלחת ע"י משאבה לתוך הכוס ומשקה לתינוק ונעשה כדבר ההוה וא"כ גם התו"ש יודה דהדר הו"ל מלאכה דאורייתא

III. Pikuach Nefesh

Yoma 84b:7-8

§ **The Sages taught in a baraita: One engages in saving a life on Shabbat, and one who is vigilant to do so is praiseworthy. And one need not take permission from a court but hurries to act on his own. How so? If one sees a child who fell into the sea, he spreads a fisherman's net and raises him from the water. And one who is vigilant and acts quickly is praiseworthy, and one need not seek**

יומא פ"ד ב:ז'-ח'

תנו רבנן: מפקחין פקוח נפש בשבת, והנרין הרי זה משויבח, ואין צריף ליתול רשות מבית דין. הא כיצד? ראה תינוק שנפל לים — פורש מצודה ומעלהו, והנרין הרי זה משויבח, ואין צריף ליתול רשות מבית דין. ואף על גב דקא צייד כוורי.

permission from a court, although in doing so **he catches fish** in the net as well. Similarly, if **one sees a child fall into a pit** and the child cannot get out, **he digs part of the ground out** around the edge of the pit to create a makeshift step **and raises him out. And one who is vigilant** and acts quickly **is praiseworthy, and one need not seek permission from a court, although in doing so he fashions a step.** Similarly, if **one sees that a door is locked before a child** and the child is scared and crying, **he breaks the door and takes the child out. And one who is vigilant** and acts quickly **is praiseworthy, and one need not seek permission from a court, although he intends to break it into boards** to be used later. Similarly, **one may extinguish a fire by placing a barrier** of metal or clay vessels filled with water **in front of it on Shabbat** when life is endangered. **And one who is vigilant** and acts quickly **is praiseworthy, and one need not seek permission from a court, although he leaves the coals,** which can be used for cooking after Shabbat.

רָאָה תִּינּוּק שֶׁנָּפֵל לְבוֹר — עוֹקֵר חוֹלְיָא
וּמַעֲלֵהוּ, וְהַזְרִיז הָרִי זֶה מְשׁוּבָח, וְאִין צָרִיד
לִישׁוּל רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין. אַף עַל גַּב דְּמַתְקוּן
דְּרָגָא.

רָאָה שֶׁנִּנְעָלָה דְלַת בְּפָנֵי תִינּוּק — שׁוֹבֵרָה
וּמוֹצִיאָהּ, וְהַזְרִיז הָרִי זֶה מְשׁוּבָח, וְאִין צָרִיד
לִישׁוּל רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין. וְאִף עַל גַּב דְּקָא
מִיפְנוּי לְמִיתְבַּר בְּשִׁיפֵי.

מְכַבִּין וּמְפָסְיָקִין מִפְנֵי הַדְּלִיקָה בְּשַׁבָּת,
וְהַזְרִיז הָרִי זֶה מְשׁוּבָח, וְאִין צָרִיד לִישׁוּל
רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין. וְאִף עַל גַּב דְּקָא מְמַכִּיד
מִכּוּכֵי.

IV. *Electricity*

The Use of Electricity on Shabbat

Rabbi Michael Broyde & Rabbi Howard Jachter

1. Turning on an appliance is analogous to creating something new (molid) which is prohibited on Shabbat. (Beit Yitzhak)
2. Completion of a circuit is prohibited because it is a form of building (boneh). (Chazon Ish)
3. Turning on an appliance violates the prohibition of ma'keh bepatish (completing a product). (Rav Uziel, Tzitz Eliezer, Rav Henkin on a d'rabbanan level)
4. Completion of a circuit must kindle sparks and therefore is prohibited because it creates a flame. (Melamed l'Hoil, Chelkat Yaakov, Minhat Yitzhak)
5. The use of any electrical current leads to an increase in fuel consumption at the power station, which is prohibited. (Chashmal l'or Halacha)
6. Heating of a metal transistor or wire, even when no visible light is emitted, is prohibited because of cooking or burning. (Chazon Ish)
7. The use of electricity without light or heat is actually permitted, but because observant Jews since the invention of electricity have maintained that it is prohibited to use electrical appliances on Shabbat, and rabbinic authorities approved of this stricture, it is prohibited to use such appliances -

absent great need - because of tradition. (Minchat Shlomo/R'Shlomo Zalman Auerbach)

הנקה ושאיבת חלב בשבת - הרב אריה כ"ץ - מכון פואה

כאשר אישה שואבת חלב במשאבה ידנית, הרי שבכל לחיצה ולחיצה על ידית המשאבה ישנו איסור חדש של שאיבה. לעומת זאת, במשאבות החשמליות הקיימות היום, הרי שרק הפעולה הראשונה של הצמדת המכשיר נעשית ע"י האישה, ומכאן ואילך כל השאיבה היא אוטומאטית.

מכאן עולה, שהדרך הטובה ביותר לשאוב חלב היא באמצעות חיבור המשאבה לשעון שבת לפני שבת והפעלתו בזמנים מסוימים לשם השאיבה. במידה וניתן להצמיד את המכשיר עוד לפני הפעלתו האוטומאטית על ידי שעון השבת, הרי שהדבר ראוי עוד יותר, שכן ייתכן וניתן להגדיר באופן כזה את כל פעולת שאיבת החלב כגרמא.

שאיבת חלב אם בשבת - הרב נחום אליעזר רבינובץ

1. במשאבה חשמלית יש רק פעולת איסור אחת

כאשר אדם משתמש בחשמל לעשות מלאכה מסוימת מל"ט אבות המלאכה, כגון חליבה שהיא תולדה של מפרק, מסתבר שיש בכך איסור תורה. והנה, בהפעלת משאבה חשמלית לחלוב נעשית רק מלאכה אחת בלבד. עצם סגירת המעגל החשמלי בלי שהמשאבה תחל לחלוב - איננה נחשבת מלאכה נוספת מהתורה, וכבר פשטה הוראה זו בעולם. לכן, כיוון שמדובר במקרה שיש בו סכנה לאם, לוולד או לשניהם כאחד - מותר הדבר לכתחילה. ואפילו היו צריכים לעשות כמה מלאכות מותר, כל שכן אם ניתן לעשות הכול במלאכה אחת ובמעשה אחד בלבד.

2. מותר לשאוב כמות גדולה לצורך התינוק לאחר זמן

כאשר האישה אינה סובלת כאב מגודש, והשאיבה היא לצורך התינוק בלבד מפני שהוא אינו מסוגל עתה לינוק, מותר לשאוב מבלי לחשוש שמא תספיק לו כמות פחותה, אלא שואבים כמה שיש בדדים, ואם יותיר יותר. כמו כן, גם אם סיבת השאיבה היא לצורך בחלב למחר, או לאחר זמן, ויש חשש שלא תהיה אז אפשרות לשאוב במידה מספקת - מותר הדבר גם בשבת. ויקפואו את החלב עד עת הצורך, וכך חייבים לעשות.

3. שאיבה לצורך הגברת ייצור החלב תהיה לאיבוד

אולם אם התינוק אינו מסוגל לינוק הכול, ויש צורך לשאוב יותר ממה שהתינוק מסוגל לאכול כעת כדי להגביר את ייצור החלב לעתיד לבוא (על פי יועצת הנקה), כדי שהתינוק יוכל להגדיל את צריכת החלב - במקרה כזה ראוי שהחלב המיותר ילך לאיבוד. בהרבה בתי חולים ישנם תינוקות שאמותיהם אינן יכולות לספק חלב עבורם, ומי שיכולה לספק יותר מכדי צורכה יכולה לתרום את העודף להאכיל תינוק אחר - אף זה מותר. ומצות פיקוח נפש יש בזה, הואיל ואין כמו חלב אם להצלת תינוקות הנוולדים לפני זמנם.

ויהי רצון שכל היולדות וולדותיהן יהיו בריאים וחזקים.

Pumping on Shabbat - Rav Rabinovitch

Pumping on Shabbat - Machon Puah

Pumping on Shabbat - Yoetzet Dr. Deena Zimmerman

Pumping on Shabbat - Rav Re'em HaKohen Tzomet

V. Haakaa

שו"ת דברי מלכיאל חלק ה סימן רלה

Rabbi Malkiel Zvi b. R. Yonah haLevi Tannenbaum, Poland, 1847 - 1910

ובגוף הדבר י"ל שאין בזה דין מפרק דהא האדם אינו עושה מאומה רק שמהדק הכלי על פי הדד. ומתוך שהכלי מהודק הרבה אין מניח להאוויר ליכנס שם. ודוחק האוויר שבגוף לצאת לתוך הכלי כי כ"ה טבע האויר. וממילא נמשך עמו החלב דרך נקב הדד. ולפ"ז נעשה זה מעצמו. אכן אם כשנותנים הכלי על פי הדד מתחיל תיכף ממש למשוך החלב. י"ל דמיקרי שיעושה זה בעצמו.